

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' חיים צדוק ב"ר יעקב
מרדכי שחר ז"ל (מתן הר"ר חיים
זאב רותמן חתן הגה"צ ר' בנימין זאב
קרויס חתן רבינו הגה"ק זצ"ל)
נלב"ע ר' מרחשון תשס"ו
הרה"ח ר' יהמאל ב"ר יוסף
דב אונג ז"ל (חתן הרה"ג ר' מאיר
יהודה קראוס זצ"ל נכד רבינו הגה"ק
זצ"ל) נלב"ע ר' מרחשון תשפ"ג
הרה"ח ר' חיים בהגה"צ ר'
בנימין זאב קרויס זצ"ל
נלב"ע ר' מרחשון תרע"ו
תנצבה

פר' נח תשפ"ד

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אבדק"ק סאסרעגען

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 83

פרשת נח

הצדיקים חפצים רק בבנים עושי רצון

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה בְּדוֹרְתּוֹ

(בראשית ו, ט)

בזוה אפשר לפרש הכוונה כאן, דהנה לעיל כתיב (ו, א-ט), "ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם. ויראו בני וגו' וירא ד' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום וגו' אלה תולדות נח וגו'". ויש לפרש, שראה נח את הבנים שנולדו שהיו רשעים, לא חפץ בילדים כאלו. ולכן כתיב "אלה תולדות נח", ואמר חז"ל (שמות רבה ל, ג הוד" ברש"י ריש פר' משפטים), "כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים", כי הצדיקים אינם רוצים תולדות אלא אם יש בהם מעשים טובים. וזהו מה שרמזו כאן רש"י, "ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים". (ח"א כ)

פירש רש"י, "ללמדך, שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים".

נראה לפרש בהקדם מה ששמעתי מאדוני אבי זקני מה"ב¹ וצוק"ל לפרש הפסוק (שמואל א' א, ב), "ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים", דבני פנינה לא הלכו בדרך אביהם אלקנה ולא היו צדיקים², ולכן "ולחנה אין ילדים", כלומר שאצל חנה ילדים כאלו לא היו נחשבים ילדים. ולכן התפללה אל ד' ואמרה (שם פסוק יא), "ונתתה לאמתך זרע אנשים", וכדפירש רש"י "צדיקים וחשובים", עכת"ד.

כשהאדם עושה תשובה מאהבה, מידת הדין מרבה לו זכויות יותר ממידת הרחמים

וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת נֹחַ

(בראשית ח, א)

זכויות". נמצא לפי זה, אדרבה, דווקא מידת הדין שהיא הדנה בזדונותיו של האדם, דווקא היא הגורמת להרבות לו זכויות, כי הזדונות שמידת הדין מזכירה, מתהפכים על ידי התשובה לזכויות. ולכן כתיב "ויזכור אלקים", אלקים דווקא, "את נח".

פירש רש"י, "ויזכור אלקים", זה השם מידת הדין הוא, ונהפכה למידת רחמים על ידי תפלת הצדיקים. ורשעתן של רשעים הופכת מידת רחמים למידת הדין, שנאמר (בראשית ו, ה) "וירא ד' כי רבה רעת האדם וגו' ויאמר ד' אמחה", והוא שם מידת רחמים.

לעומת זאת אצל הרשעים, דווקא מידת הרחמים היא המעוררת קיטרוג עליהם, וכמו אצל דור המבול שנחתם גזר דינם על גזל, כי מידת הרחמים אינה יכולה לסבול הרשעות הזו ולכן מתהפכת עליהם לדין. ולכן דווקא "וירא ד'", מידת הרחמים, "כי רבה רעת האדם וגו'". ודווקא "ויאמר ד'", מידת הרחמים, "אמחה וגו'". (ח"א כ)

הנה בתחילה נהג השי"ת עם נח במידת הרחמים, אבל אחרי שראה נח כי היסורים באים עליו פשפש במעשיו ושב בתשובה, וכדאמרו חז"ל (ברכות ה, א) "אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, שנאמר (איכה ג, מ) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ד'". והנה אמרו חז"ל (יומא פו, א עיי"ש), "גדולה תשובה שזדונות נעשות לו

לקדש את העניינים הגשמיים

וַיַּחֲלֵ נֹחַ אִישׁ הַאֲדָמָה

(בראשית ט, כ)

ושתיה וכדו', היתה כוונתו לשם שמים, ולכן אף שהיה מכונה "איש מצרי" היה "איש האלקים". אבל נח, אף שהיה "איש צדיק", מכל מקום "ויחל נח, עשה עצמו חולין" (רש"י), ולכן נקרא "איש האדמה". (ח"א כח)

איתא במדרש (בראשית רבה לו, ג) "חביב משה מנח, נח משנקרא (לעיל ו, ט) "איש צדיק" נקרא "איש האדמה". אבל משה משנקרא (שמות ב, יט) "איש מצרי" נקרא (דברים לג, א) "איש האלקים". ונראה לרש, דהנה משה רבינו אף בעת שעסק בעניינים הגשמיים וענייני הארץ, כאכילה

¹ הנה אבי אביו של רבינו הגה"ק זצ"ל הי' שמו רבי הלל זצ"ל אב"ד אייבשיץ, וא"כ לא ידוע מה כוונתו בכתבו "מה"ב". וגם אם נאמר שנפלה טעות ונתחלפה אות ה' באות ב', לא נוכל לומר שכוונתו אליו. מפני שרבינו נקרא על שמו ונולד בשנה שאחר פטירתו, ולא הי' יכול לשמוע ממנו. ואכן כשמביא ד"ת בשמו הוא כותב (כגון ח"א עמ' רכו), "מה ששמעתי בשם אב"ז זצ"ל מו"ה הילל פאללאק אב"ד אייבעשיטץ", כלומר ששמע בשמו, ואילו כאן כותב ששמע ממנו, משמע ששמע מפיו בערוו בחיים.

ולכן יתכן לומר שכוונתו לאבי אמו מרת רחל ע"ה, אם כי לא ידוע לנו מאומה אודות משפחתה, ואף שמו לא ידוע לנו. ולפי מה שכתב רבינו מה"ב ניתן אולי לשער ששמו היה 'ברוך'. ומצינו שהיה לרבינו הגה"ק זצ"ל נכד בשם ברוך, בן לבנו מו"ה אברהם יהודה ז"ל. ומכך שרבינו הגה"ק זצ"ל מננה את זקינו הזה בברכת הצדיקים, "זכר צדיק וקדוש לברכה", למדנו שהי' צדיק וקדוש.

² המקור היחיד שמצאתי לחידוש זה הוא בדברי החתם סופר בדרשות לז"ך אלול תקצ"ג ותקצ"ד, ושם הביא את כל הרעיון המובא כאן וגם את פירוש הפסוק "ולחנה אין ילדים", עיי"ש. ולכאורה רבינו הגה"ק זצ"ל הי' אז בישיבתו הרמה, אך הוא כותב רעיון זה בשם זקינו מה"ב וצוק"ל.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

נא להתפלל ולעזור רחמי שמים על אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשבבי העומדים
בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה ומשעבוד
לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב

ובכללם ר' אברהם אשר בן רבקה לרפואה שלימה
זכות רבינו הגה"ק ולימוד דברי תורתו תעמוד לכל צאצאיו ולכל ישראל הנמצאים במקום
סכנה לשוב במהרה לביתם לחיים טובים ולשלום, אמן.

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

א. 'ונח מצא חן בעיני ה', אלה תולדות נח' וגו'.

איתא במדרש הנעלם (זוהר חדש פר' נח כא:), ולמה פתח קרא בתולדותיו תחילה, כדי להראות לעולם, כמו שהוא היה צדיק אף הם היו צדיקים, וראויין להתיישב העולם מהם. ומנא לן, תא חזי, כיון שנכנסו לתיבה ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה וכו', עכ"ל.

ובבראשית רבה (כט, ה) איתא, 'ונח מצא חן בעיני ה'', באיזו זכות, בזכות תולדותיו. וביארו המפרשים, שכוונת המדרש לדרוש את סמיכות הפסוקים והפרשיות, 'ונח מצא חן בעיני ה', אלה תולדות נח', שנח ניצול בשביל בניו, שהיו צדיקים גמורים. ואע"פ שהוא עצמו היה 'צדיק תמים', הוצרך לצרף גם את זכות בניו, כדי שלא יתפס בעון הדור.

ונראה לומר שגם מדרש הנעלם דורש כך את סמיכות הפסוקים, "אף הם היו צדיקים", ונח ניצול בזכותם. "ומנא לן", דילמא איפכא, שהם ניצולו בזכותו. ותיקן, "כיון שנכנסו לתיבה ראו בצערו של עולם ונצטערו, ומנעו עצמם מפו"ר". ולכאורה, הרי עדיין לא היו להם בנים ומדוע נמנעו. וע"כ צריך לומר, שעדיין לא היו מחוייבים במצוות. וכמו שדרשו חז"ל עה"פ 'ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח' וגו'. "וכיבש הקב"ה מעיינו והוליד לחמש מאות שנה וכו'. אפילו יפת שהוא הגדול, לכשיבוא המבול אינו בן מאה שנה שראוי לעונשים" (ב"ר כו, ב). "לפי שבי"ד של מעלה אין עונשין אלא מן מאה שנה ואילך" (שוחר טוב, א), והיינו באותם הדורות, לפני מתן תורה. וכיון שלא היו בני עונשין, אין לומר שהם ניצלו בזכותו, אלא שהוא ניצול בצירוף זכותם.

ב. 'מכל אשר בחרבה מתו'

מצינו בגמרא (זבחים קיג:), שרבי יוחנן סובר שלא ירד המבול בארץ ישראל, ומפרש את הפסוק 'מכל אשר בחרבה מתו', שגם במקום שנשאר יבש, והיינו בארץ ישראל, כל הבריות מתו "מחמת הבלא", בגלל החוסם שהגיע ממי המבול. וריש לקיש סבירא ליה שירד המבול גם בא"י, וכוונת הכתוב היא שמתו כל הבריות שהיו 'בחרבה' דמעיקרא, דהיינו ביבשה שלפני המבול, למעט הדגים שבים. כדאמר רב חסדא, כדור המבול לא נגזרה גזרה על דגים שבים, שנאמר 'מכל אשר בחרבה מתו', ולא דגים שבים.

והנה מצינו (קידושין יג.) להדיא, שגם ר' יוחנן דורש 'בחרבה', שהדגים שבים לא מתו. אלא שרבי יוחנן סובר, שאין מקום לדרשה זו, אלא אם נסבור שהמבול לא ירד בא"י. כי עצם זה שלא נגזרה הגזירה על הדגים, יכולים היינו לדעת מכך שנח לא נצטווה דגים להכניס לתיבה. אבל כיון שלא ירד המבול לא"י, היה אפשר לומר שעל כן לא הוכנסו דגים לתיבה, כי יהיה קיום למינם ע"י הדגים שבארץ ישראל. כי אמנם שאר בעלי החיים שבארץ ישראל מתו מחמת ההבל והחוסם, אבל לדגים שבים לא הגיע ההבל. נמצא שרק אם סוברים שבארץ ישראל לא היה מבול, מיותר הכתוב 'בחרבה' לדרשה, שבכל העולם לא מתו הדגים.

ברכת מזל טוב

לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח ר' ישראל מרדכי בן מירש ביקסנשפנר לרפוש"ש (מהמוציאים לאור של הספה"ק "קודש הילולים")
ולבנו הרה"ח ר' יצחק יוסף הי"ו ולנכדו הרה"ח ר' יואל צבי הי"ו
לרגל שמחת הולדת הנינה-הנכדה-הבת

יהי רצון שיזכו לרוות מכל יוע"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם,
ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תזשיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.